

Логіка серця

РОМАНТИЗМ

кн. XVIII – 30-40 рр. XIX ст.

*Є видовище прекрасніше, ніж небо:
глибина людської душі...*

В. Гюго

Термін «романтизм»

Середньовічні жанри

РОМАНС

пірична та героїчна
іспанська пісня

РОМАН

епічна поема про лицарів,
написана романською мовою

Романтичне

незвичайне, фантастичне, що не існувало в реальному житті,
але про що можна було прочитати в книжках, романах

РОМАНТИЗМ

літературний напрям як виклик класицизму

РОМАНТИЗМ

від фр. romantisme

напрямок у літературі і мистецтві

кн. XVIII ст. Німеччина, Велика Британія, Франція

початок XIX ст. Польща, Російська імперія, Австрія, США

*Основні літературні постулати
романтизму сформував*

В. Гюґо

в Передмові до драми «Кромвель»

*«Удармо молотком по теоріях,
поетиках, системах!*

*Скиньмо цю стару штукатурку,
що закриває фасад мистецтва.
Немає ані правил, ані зразків...»*

Історичні події доби романтизму

1789-1799 – Французька буржуазна революція

14 липня 1789 р. – зруйнування Бастилії, на її руїнах висаджено «Дерево свободи»
Головне гасло: «Свобода, Рівність, Братерство»

26 серпня 1789 р. – прийнято «Декларацію прав Людини та Громадянина»

1793–1794 рр. – диктатура якобінців та терор

1793-1798 рр. – громадянська війна та інтервенція сусідніх держав

1794-1799 рр. – Директорія

1799 – 1815 рр. – доба наполеонівських війн

1814–1830 рр. – період Реставрації династії Бурбонів

1830 р. – Липневі революція

ВИЗВОЛЬНІ РУХИ В

Італії проти Австрії (1848-1849),

Ірландії проти Англії (1827-1832),

Польщі проти Росії (1830-1831),

Ірландії проти Англії (1829–1843)

30-40 рр. – доба промислової
XIX ст. революції в Європі

Періоди літератури романтизму

Ранній романтизм
(1790-і рр. - поч.ХІХ ст.)

Новалис,
В.Вордсворт,
В.Блейк

Зрілий романтизм
(1815-1830 рр.)

Дж.Кітс, П.Б.Шеллі,
Дж. Г.Байрон, В.Скотт;
Е.Т.А.Гофман, Г.Гейне;
В.Гюго, Ж.Санд, О.Дюма

Пізній романтизм
(1830-1850 рр.)

А.Міцкевич; Ш.Петефі;
Дж.Ф.Купер, Е.По;
О.Пушкін, М.Лермонтов,
М.Гоголь, Т.Шевченко,
П.Куліш

Темі літератури романтизму

Народно-фольклорна

казки братів Грімм, «Вечори на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя та ін.

Гротесково-фантастична

твори Е. Гофмана, деякі з «Петербурзьких повістей» М. Гоголя та ін.

Байронівська

твори Дж. Байрона, Г. Гайне, А. Міцкевича, Ш. Петефі, О. Пушкіна, М. Лермонтова та ін.

Вальтерскоттівська

історичні романи В. Скотта, «Тарас Бульба» М. Гоголя, «Чорна рада» П. Куліша та ін.

Філософська основа: ідеалістична філософія

Іммануїл Кант (1724-1804)

Ідеї Бога, волі, безсмертя є
необхідною передумовою
моральності. Центральний принцип
— категоричний імператив

Йоганн Віхте (1712-1814)

Людське «Я» єдина реальність,
повага до індивідуальності,
необмежена особиста свобода

Георг Гегель (1770-1831)

Первинність духу, свідомості;
природний, історичний і духовний світ
- це рух і розвиток.
Основне поняття - "абсолютна ідея"

Фрідріх Шлегель (1772-1829)

Принцип історизму (зв'язок
літератури з дійсністю), творча
інтуїція, роль міфології, теорія щодо
ролі мистецтва в розвитку дійсності,
теорія контрастів

Йоганн Гердер (1774-1803)

Культура і література живляться
духовними здобутками і
традиціями різних народів

Фрідріх Шеллінг (1775-1854)

Ідея безмежності проявів природи,
яка дає зразок багатогранного
пізнання світу, пріоритет інтуїції,
свобода виявлення особистості, істина
- у сфері почуттів і підсвідомого

Світосприйняття

ПЕСИМІЗМ

РОЗЧАРУВАННЯ

ворожий
недосконалий
даний від народження

Реальний світ

Ідеальний світ

гармонійний
прекрасний
плід уяви

«Світ розколовся навпіл і
турнізна пройшла через серце поета» Т.Тейне

Ідеї та ідеали романтизму

І Д Е Ї

- Національна, індивідуальна самобутність
- Співчуття до «маленької людини»
- Свобода митця: заперечення будь-яких правил, канонів у мистецтві

І Д Е А Л И

свобода
кохання
гармонія
природа
творчість
краса

Риси романтизму

заперечення раціоналізму

неприйняття буденності

звеличення «життя духу»

індивідуалізм

звернення до Середньовіччя

екзотика (країн та природи)

пейзаж - втілення душі світобудови
і настрою митця

історизм

колерит епохи та колерит місцевості

захоплення фольклором

Романтичний герой

пристрасний бунтар

прагне свободи

індивідуаліст

мрійливий

здатний на самопожертву

схильний до містицизму

Принцип романтизму:

незвичайні герої в
незвичайних обставинах

Центр уваги:

внутрішній світ людини,
її стосунки із
навколишньою дійсністю,
психологічні проблеми її
внутрішнього «я»

Карло Фрієрі

«Мандри над морем і горами»

Романтичний конфлікт

Незвичайний
герой

Ототожний світ

вороже або напіввороже людське оточення, яке не розуміє героя, протистоїть йому, намагається пригнітити його волю, обмежити його свободу

ПРАГНЕ

поринути у світ фантазії
й там сховатися від
бездуховності

АЛЕ

гине в конфлікті з цим зовнішнім
ворожим середовищем

**М
О
Т
И
В
И**

самотність

світова скорбота

національна праця

романтичний бунт

нескореність

Розмаїття жанрів

Епос

Байрон, Пушкін,
Лермонтов,
Лонгфелло

Балада

Міцкевич, Гейне

Лірика

Байрон, Гейне,
Міцкевич, Пушкін,
Лермонтов

Детектив

Е.А.По

Новість

Гофман, Пушкін,
Гоголь

Казка

брати Грімм,
Гофман, Пушкін

Цикл романів

Ф.Купер

Історичний роман

В.Скотт

Роман у віршах

Байрон, Пушкін

Пригодницький роман

В.Гюго, Ж.Санд,
О.Дюма

Художники доби романтизму

Портретный живопись

У роздумях...

Романтичний пейзаж

Каспар Давид Фридрих
«Море и айсберги»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

J.M.W. Turner
«Дождь, туман и мост»

У боротьбі зі стихією

Історія очима романтиків

Екзотика сходу

Романтизм у музиці

Ф. Шопен

Н. Паганіні

Л. Бетховен

Ф. Ліст

Р. Шуман

Ф. Ліст

Ф. Ліст

Л. Бетховен

Ф. Ліст

Р. Шуман

Афоризми романтиків

- Романтичним є саме те, що створює сентиментальний зміст за допомогою фантастичної форми. *Фрідріх Шлегель*
- Нехай вірить поет у єдиного Бога або в багатьох богів, у Плутона або в Сатану... або ні в що не вірить; нехай пише прозою або віршами; нехай оселиться в будь-якому сторіччі, в будь-якому кліматі; нехай зараховує себе до стародавніх або нових авторів; нехай музою його буде антична муза або середньовічна фея... Поет вільний. *Віктор Гюго*
- Той, хто не зазнав щастя в нинішньому світі, хто не знайшов того, що шукав, нехай заглибиться у світ книг та мистецтва чи зануриться в природу — це вічно кміт втілення старовини й сучасності. *Новаліс*
- Весь світ мені чужий, і я чужий для світу. *Дж.Г. Байрон*
- Ким є звичайні люди щодо інших створінь землі, тим є митці щодо звичайних людей. *Фрідріх Шлегель*

Запитання та завдання

- Назвіть головні історичні передумови виникнення романтизму.
- Дайте визначення романтизму.
- В яких країнах романтизм мав поширення?
- Чому письменники-романтики не бажали підпорядковувати свою творчість певним загальноствановленим правилам, як це до них, наприклад, робили представники бароко або класицизму?
- Що таке «романтична двосвітність»? Дайте характеристику цьому поняттю.
- Схарактеризуйте романтичного героя.
- Які основні риси романтичного стилю?
- Які ви знаєте лейтмотиви літератури романтизму?
- Які жанри літератури домінували в добу романтизму? Чому?
- Назвіть найвидатніших представників романтизму в літературі, мистецтві та музиці.

